

Købmændene Ole og Peder Rønberg

Bevaringsværdige gravsten

Købmand Ole Rønberg blev født 1735 i Rønbjerg som søn af smed Niels Jensen, Rønbjerg. Det var almindeligt i 1700-tallet, at handlende tog navn efter det sted, hvor de var født, og på den måde blev Ole Nielsen til Ole Rønberg.

Ole Rønberg kom sandsynligvis til Skive som håndværker. Han var i 1760 ansat som handelsbetjent hos købmand Anders Bering i Brogården ved Østertorv. Anders Bering døde i 1760, og efter hans død blev al hans ejendom solgt på auktion. Brogården blev købt af Mikkel Sørensen Bedemand, men i 1761 er Ole Rønberg ejer af den store købmandsgård ved åen, og samme år tog han borgerskab som øltapper. Anders Bering havde ernæret sig ved lidt handel og især salg af øl og beværtning af skippere og arbejdere ved Skives ladeplads ved åen.

Ole Rønberg blev i 1761 gift med Mette Mehlsdatter, som var født i 1719 og dermed 16 år ældre end han. ”Har hun givet ham den startkapital, som skulle til, for at den fattige Ole Betjenter hos Bering skulle blive ejer af Brogården og Skives rigeste købmand,” spørger landsarkivar Svend Aakjær. Mette Mehlsdatter døde i marts 1791 (begravet 9. marts 1791).

I løbet af 1760'erne arbejdede Ole Rønberg sig op til at være en af Skives mest velhavende borgere. Han udvidede det landbrug, der hørte til Brogården og købte en del agerjord og engparceller i Skive, men arbejdede også købmandshandlen op, bryggede øl og brændte brændevin, og nåede efterhånden op på førstepladsen blandt Skives købmænd, skriver magister J.C. Hansen. Fra 1774 var han den lille købstads største skatteyder. Kun et år dykkede hans skattebetaling – det var i 1786, hvor Brogården brændte, og en ny Brogård blev opført.

Rønbergs opstigning til toppen blandt Skives borgere betød også, at han fik offentlige hverv. I 1769-70 var han kæmner, dvs. regnskabsfører for købstadens indtægter og udgifter. I 1774 fik borgerne i Skive en smule indflydelse på den kommunale administration, der i næsten 100 var blevet ledet enevældigt af den kongeligt udnævnte embedsmand, by- og herredsfogeden. Der blev udpeget seks ”eligerede mænd” til at varetage en række opgaver. De blev valgt blandt byens førende købmænd. Blandt de seks udpegede var byens største skatteyder, Ole Rønberg, og hans broder, Anders Rønberg. Ole Rønberg beholdt sin plads indtil sin død i 1791.

Den gamle Brogård blev i 1761, da Ole Rønberg overtog den, beskrevet som ”gammel, forfalden og næsten øde”. Gården bestod, da den brændte i 1786, af fire længer: et gadehus på 20 fag, et vesterhus på 17 fag, et nørrehus på 17 og et østerhus på 10 fag. Den nye gård var også firlænget, men noget større: 24 fag til gaden, 14 i vest, 24 i nord og 14 i øst.

Kort før sin død oprettede Ole Rønberg et legat på 100 rigsdaler til fordel for ”Skive Bys Fattige”. Renterne af de 100 rigsdaler skulle årligt uddeles til fattige.

Ole Rønberg døde i 1791 (begravet 21. november 1791) uden at efterlade sig børn.

Brogården blev i henhold til Ole Rønbergs testamente overtaget af søstersønnen, Peder Rønberg, der var kommet til onklen og tanten i Brogården som spæd, efter at hans moder var død i barselssengen. Peder Rønberg voksede op i Brogården som søn og arving. Peder Rønberg giftede sig med Ane Dorthea Iversdatter Grønning, der i mange havde været tjenestepige i Brogården og også var tillagt en betydelig arv i Ole Rønbergs testamente. Peder Rønberg og Ane fik to børn, hvoraf den ene døde som spæd. Peder Rønberg døde allerede i 1800 og Ane i 1803. Deres gravsten ligger ved siden af Ole Rønberg og Mette Mehlsdatters.

Efter hans død i 1800 gik forretningen i Brogården over til hans fætter, Jens Rønberg, som i 1802 også blev ejer af Brogården. Han solgte gården og forretningen igen allerede i 1806.

Men Rønberg-slægten fik snart sin gang i Brogården igen. En datter af Ole Rønbergs broder, Jens Nielsen Smed, Ingeborg, blev gift med Skive-købmanden Diderik Svindt, og deres datter, Giertrud, blev i 1830 gift med **Peder Elisæus Dige**, hvis far, Peder Dige, havde købt Brogården i 1811. Hun giftede sig dermed ind i Dige-dynastiet, der drev købmandsforretning i Brogården i næsten 150 år.

Læs mere:

Svend Aakjær: Lidt om Brogården i Skive. Jul i Skive 1936, s. 9-15.

Charles Thiesen (red.): Bogen om Skive. 1926, især side 402-403.

Svend Laustsen: Estvad og Rønbjerg sogne. Hovedtræk af sognenes historie indtil 1880. 2000, s. 309-314.

I 1786 brændte Brogården, og Ole Rønberg byggede en ny, firlænget Brogård. Brogården ses midt på maleriet, der blev malet af Niels Rademacher i 1845. Til venstre ses Gl. Skivehus, og mellem de to gårde ses den lille accisebod, hvor varer til købstaden Skive blev fortoldet.

Et skib er på vej op ad åen til den lille ladeplads tæt ved Brogården, mens et andet er på vej til fjorden. Ladepladsen blev opkøbt af en senere ejer af Brogården, Albert Dige, der flyttede sin tømmerhandel til pladsen.

